

**R. P. Christophori De Ortega È Societate Iesu, Quondam
Scolasticæ Theologiæ publici Professoris, ac ejusdem
Facultatis Præfecti ... Theologia Controversiarum
Dogmaticarum, & Scholasticarum, de Divina ...**

**Ortega, Cristóbal de
Lugduni, M.DC.LXXX.**

2. Solidior affirmantis conclusionis probatio.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94285](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94285)

CERTAMEN II.

Solidior affirmantis conclusionis probatio.

I. Ota, ut vidimus affirmantis strictam iustitiam vindictarum Dei in punitione peccatorum difficultas stat, in strictis iure, & debito poenæ inter Deum, & peccatorem, ostendendis, quod assignare desperant plures. Rursum noster autem satis feliciter adiuvant: multiplici verò ex capite, me iudice, orta difficultas fuit & adolevit. Primum: quod iudicariam potestatem creatam, siue ex electione, ab increata, & diuina minus, quam oportere, distinguentes ea omnia, quæ in potestate creatæ ad iustitiam vindictarum strictam exercendam requiruntur, in increata, & diuina ad exercitium propriæ, & strictæ vindictæ iustitiæ requirebantur: cum autem in potestate creatæ debitum puniendi delinquentes viderent requiri, respondens reipublicæ iuri, ut vindicta de seclis sumatur à iudice per ipsam rempublicam proxime, vel remote ad id munus constituto: atque item ex iure, quod eiusmodi electione, & constitutione alicuius à republica, vel Principe in iudicem priuata illius personæ habeat, ut æquum inter ipsas iudex feruet, feruareque faciat, ac proinde personæ alterius concius delicto læsæ damnum à lædente eiusve bonis reficiat. Hoc autem totum in iudice natura, & essentia sua physice tali, ac supremo, Deo nullatenus inuenitur, inuenitur potest: cum, neque ex reipublicæ, siue rationalis, siue vniuersæ electione iudex constituitur: quare neque ad iudicem similitudinem electionum legi subiaceat, neque eius aut priuatarum personarum stricto iuri sit obnoxius, sed sui proprius iuris, & dominij in illas, & vniuersam siue rationalium, siue irrationalium etiam, rempublicam permaneat, etiam, cum ipsarum iudex persoluit.

2. Secundo non animaduertunt iuris, ac debiti ad iustitiam vindictarum strictam, & propriam requiruntur à debito, & iure ad alias species virtutis iustitiæ propriæ diuersitatem: in his quibus debitum ex parte operatur ex iustitia est, ac proinde est debitum actuum, seu aliquid erga alterum agendi, in quo ius sit id ab eo recipiendi, ex quo debitum, seu obligatio huic respondens inest: cuius omnino oppositum in iure ac debito ad iustitiam vindictarum requiritur contingit. Nam debitum passiuum solum, & recipiendi nimirum poenam, in delinquentem eam passiuo à legitima potestate est: ius autem eam infligendi actuum, ac in iudice solum, ac penes legitimam potestatem poenam infligendi est, non autem penes eum ut patet. Tercio non obseruatur ius strictum debito respondens, atque ad exercendam inter duos iustitiam strictam natura sua sufficiens, non inuenire in illud habente ius exercendi, eoque vtendi necessitatem: neque enim, qui ius pro centum verbi gratia, vel quouis alio recipiendis ab alio habet, debito, aut necessitati ea ab alio, vel per se, vel per publicam potestatem recuperandi est obnoxius; sed solum id pro debito agendi habet potestatem; alias qui debitum ab alio non repeteret, sed remitteret, contra strictum ius, ac proinde contra strictam ageret iustitiam: quod plerumque erroneum, ac plane hæreticum est.

3. Dixi autem natura sua ius hoc illud habenti tribuere recuperandi ab alio potestatem: quare in prima rerum diuisione, & antequam hominum conuictus in rem publicam, sub cuiusque iudice redigeretur, qui iure suo hoc ex motu res ad æqualitatem reducere viens ab alio recuperaret iustitiæ actum proprium haud dubio exerceret; at verò republica, ac eius iudicibus merito constitutis, nequis in sui satisfactione præ iustitia, & proprii commodi impote amore excederet, ne-

Christoph. de Origa, de Deo Pao. Tomus II.

us inde concius reipublicæ, siueque malo, frequentissime rixaretur iuris huius usus priuatis, quo ad ea, quæ auctoritate publica, & externo iudicio, & fora recuperari possunt interdictus est, totusque ad iudices deuolutus: quoad occultam verò eorum, quod alias vel absolute, vel circa graue suum damnum nequit, compensationem relictus: unde non solum licet, & citra iniustitiæ culpam (vt doctores concordant) sed honeste atque ex iustitiæ strictæ virtute poterit quis bona sibi debita recuperare à debitore: modo ex eius virtutis proprio motu nuper explicato recuperet. Quod, etsi Doctores communiter non expresserint, non negauerunt: à nemineque existimo negandum. De debito autem stricto ad iustitiæ virtutem necessario, si actuum iudicis, & potestatis per rempublicam, aut Principem constitutæ sit, ipsius usus, ubi se occasio det, necessarius debitorumque est, cum reipublicæ, tum personæ læsæ; quin iudex illum pro arbitrio possit omittere, nisi contra alteram saltem, quandoque contra utramque iniuste se gerat; in aliquid occurrat, quo maiori reipublicæ bono poena alias debita vel temperetur, vel remittatur. De passiuo verò debito delinquentis, non ita stricta obligatio, & debitum patiendi poenam pro delicto est, quoad poenam personalem putare, ac non recompensatium damni alteri illati per delictum unde à graui supplicio, etiam post sententiam à iudice latam potest fugam capere ad quam ius habet naturale: vt de damnatis ad Trirames Doctores omnes censent: immò Physica quantumuis inuoluntaria poenæ passionis physica delinquentis soluitur.

4. Denique iudicariam hanc Dei potestatem, & ius strictum iustitiæ vindictarum plures probant ex illo ad Rom. 12. *Mihi vindicta, & ego retribuam*: quod ex Deutron. 32. desumpsit Paulus, ubi hæc: *Mea est ultio & ego retribuam* infra: *sanguinem seruum suorum vinceretur, & vindictam retribuet in hostes eorum*: & Apocalyp. 19. *& vindicabit sanguinem seruum suorum de manibus eius*: nempe meretricis, quæ terram corripit: quæ, etsi id probantia rationi conclusionis mox subiicienda non officerent, tamen quia male intellecta officiant veritati, rigide interpretanda hic sunt & primo quidem si ex ea lege sua Deum se iudicem constituisse delinquentium iudicariamque obtinuisse in omnes potestatem, quam alias non haberet eis locis asseri intelligatur mala, & absurda interpretatio est: siquidem iudicariam supremam potestatem natura sua, nec aliunde, adhuc ex arbitraria sua lege, & voluntate habet: solum ergo ea loca, potestatis, & iustitiæ eius natura sua à Deo præhabita in sanctorum à malis afflictorum solamea tantum euagationem continent. Secundo cum ea verba sanctis in hac vita degentibus vindictæ de malis eos assilgentibus, & per iniuriam lædentibus reservationem Dei potestati, & iudicio promulgent, si de satisfactione, & compensatione omni, etiam damni, cuiusvis illati à scelestis essent, ut sonant; neque iudices creati possent ea damna legitime, & ex iure læsis reficere; neque hi per illos intendere, & exigere absque culpa compensationem; ut patet: id quod plerumque falsum omnibus est.

5. Duorum igitur iudicium vindictæ de malis eorumque scelibus penes Deum solum esse eis locis euagationis. Poenæ ob illorum moralem turpitudinem in alia vita debite, cuius satisfacta etiam in hac vita per æquam damni compensationem parte læsa, sæpe debitum integrum perseuerat, & hoc vindictæ ius natura sua Dei vnius est, qui de se solus, & valoris demeriti culpa-rum notitiam exactam, iustumque subinde iudicium ferre atque exsequendi habet potestatem; tamen in extremo iudicio Apostolicos viros ad iudicium malorum, sit aduocaturus, & Angelos prauos carnifices poenarum sensus in scelestos alios executores. Alterius autem debiti temporalis adhuc eis verbis D. O. referuatur vindicta: nempe, quæ dignitati formali inimicitia scelesti in proximos responderet ultra scelestis sui meritum debitum, eam dignitatem, seu debitum formale vocabamus, ut à valore, & dignitate demeritiua, quam valoris dignitatem poenæ dicebamus, diuideremus controuersi, 2. de incarnat. ad naturalem nec

Ec solum

solum legale iustitiam Dei in aeternitate poenae ob lethale valoris demeritiui absolute finiti ostendendam. Igitur inimicus eo quod se alterius inimicum constituit, factisque, vel aliter se illi talem ostendit, illius odio formaliter dignum, & qui omnibus eius beneficiis priuatur, malaque proportionaliter ab eo patitur. Huius autem odij, & satisfactionis animi, etiam temporalis, quorum dignus formaliter inimicus est vindictam, ultionemque Deus sibi eis locis referuat etiam, non damni illati temporalis compensationem; ne se invicem odiis, & hostilitatibus priuatis homines perdant, & proscindant, cum ob reipublicae hominum bonum, tum, quia priuato dolore quisque in priuati inimici vindicta, & ultione excederet. Dixi priuati, nam publici reipublicae hostis cuique non solum vindictam qualemcumque permittit, sed usque ad eius interuentionem praecipit. Deuter. 19. vers. 16. *de leuius nomen eius sub celo; caue ne obliuiscaris*: id verba ipsa ultio, & vindicta, quae damni illati compensatio non sunt, sed amaritudinis ac doloris animi satisfactio & consolatio satis significant, & vox etiam hostis. Deo autem, qui nec excedere, nec ignorantia nec passione animi in vindicta de inimicis sumenda potest, nec habet potestatem superiorem, ultio vindicta de inimicis, quae talibus, iure competit suo.

6. Haec pro germana eorum locorum interpretatione: ex qua constat Deum in puniendis peccatoribus, siue ob debitum, & dignitatem formalem inimicorum eius, siue ob dignitatem demeritiui debitumque valorum delictorum iudiciariam suam propriam legitimam potestatem exercere ad debiti poenarum passui aequalitatem: atqui actus omnis punitionis ad iudiciaria legitimam potestatem, atque ad debitam poenarum aequalitatem debito passui delinquentis proueniens, ex iustitia propria, & stricta iustitia, & punitiva, seu vindictiua proprie, siue ob debitum, & dignitatem formalem inimicorum eius, est: ergo in Deo est propria, & stricta iustitia vindictiua & formale exercitium ipsius. Hoc argumentum eludi aliter nequit, quam negando propriam, & strictam iudiciariam potestatem, ac subinde Deum proprie, & stricte iudicem nostrum, totiusque rationalis reipublicae, & vniuersi, quod citra errorem fieri nequit, cum toties in scriptura talis dicatur. Quod autem potestas iudiciaria haec debitum & obligationem actuum puniendi in Deo non habeat ad legitimam iudiciariam potestatem, & iure stricto, & proprio puniendi illam non extrahit, ut videmus ex diuersitate debiti passui solum, quod ad hanc iustitiam requiritur: quod, etsi cum iure iudicis legitimi ad conuersionem dicatur: alii tenere se ex parte iudicis, & actuum proinde esse nequit, sed passuum solum, & ex parte delinquentis se tenens: quin etsi in iudicibus creatis, & ex electione reipublicae, aut Principis ius hoc legitimum cum obligatione puniendi coniungatur: quatenus ab ea obligatione prouenit formaliter iustitia inter partes formaliter non exercetur; sed quatenus ex legitimo iure, & potestate iudicis est: etsi absque ea legitima eius potestate, quae in iudice supponitur, aut concernitur obligatio ei adiuncta puniendi in illo non esset.

7. Non posse autem aliter hoc argumentum eludi constat quia nec, qui iustitiam propriam & strictam vindictiuiam denegant Deo, aliunde, quam ex defectu debiti actui necessarii, & essentialis legitimae iudiciariae potestatis ad iustitiae punitivae exercitium proprium negant: quia seruari poenarum a Deo infligendarum cum delictis, eorumque demeritis aequalitatem non infliguntur: seruarique saltem a Deo posse negare nequeunt, quod ad iustitiam punitivam ea ex parte propriam, & in actu primo in Deo admittendam est satis: sed contra strictam, & propriam Dei iustitiam a Deo exercitam, exercendamque in damnatos opponitur ex parte aequalitatis necessariae inter poenam, & delictum vulgare illud apud Patres, & Theologos proloquium *Deus punit circa condignum*. Responderi etiam vulgo solet, ut supra de premio Beatorum ultra condignum ea parte poenae, quae a Deo infligitur, cum parte debiti delicti supplicium aequari, licet viceris poenae sit remissio, in qua iustitia punitiua non exercetur, sed misericordia: sed plenior est pleniorque ex nostris principiis solutio, (etsi praefata non improbenus) debiti poenarum, seu dignitatis

valoris demeritiui delicti nihil profus remitti damnatis, ut Apocalyp. 18. dicitur, *quantum gloriata es in deliciis tuis tantum date illi tormenti*, &c. alii debiti de dignitatis formalis inimicorum suorum inuenerunt poenas debitas remitti. Ex qua distinctione dignitatis, & debiti poenarum inimicitiae Dei, quae aeternum in damnatis persistit, poenae, quoad durationem infinitae, & per aeternitatem inaequalitatis eius per supplicij excessum fit etiam facile satis, iuxta dicta citato loco de incarnatione: ubi de formalis debito, & dignitate poenae suae aeternum inimicis infligendae, alias plurimum ipse tota aeternitate remitti exinde monstrauimus.

CERTAMEN III.

Ad distributiuiam, commutatiuiam, & legalem proprie sumptas secundum diuersas considerationes vindictiua iustitia Dei spectat.

1. **H**is omnibus consentimus conclusionem praedictam adeo facili probatorem, ut sola ipsius explicatione probetur: etenim si poena inflicta cum persona delinquentis ad aequalitatem delicti poenam passui comparatur commutatiua iustitia est, ut diximus ad Aristoticam aequalitatem tanti supplicij pro tanto, nec maior nec minori valoroso, ac merito debito a Deo exerceri: si uero cum damnatis, & punitis a Deo cunctis iniquorum omnium poenis ad aequalitatem cum debitis cunctis inflictis proportionalitas, seu proportio commutatiua, & aequalitas seruatur proprie distributiua iustitia, secundum distributiue vniuersum sumptis in premiis punitivae pro meritis distribuendis rationem: cum debito, & meritis malorum, iureque stricto Dei iustitia ab ipso infligantur. Quatenus uero in iustitia punitiua delictis bonum commune reipublicae rationalis, cui etiam, ut partes illius peccatores sunt, eam poenarum satisfactionem debent, iuxta in illos, ut tales rationis reipublicae poenas suam Principem Deum habet. Deo attendit gubernatricem, & prouidentialem exercet iustitiam, quam legalem dicere poteris: quatenus ex commune bonum, quod semper leges intendunt, iure stricto, & proprio sceleris meritis, & poenarum debitorum punit quatenus autem legalis iustitia debitorum obligationem iudicis ad puniendum supponit, concernit illam, neque in malorum supplicij exerceri, nec a Deo esse usquam posse.

2. Pater inde quid demum de iustitia propria stricta, & speciali Dei vniuersum in hac dispositione sit dicendum: eam, nempe, non solum Deo concedi posse, sed debere: quatenus e suo conceptu debitum & ius alterius ad alterum vniuersum requirit abstrahendo a debito ad uo eius, qui illam erga alterum, & habet, & exercet. A passui etiam debito eius, erga quem exercetur: eoque omnes iustitiae species quae eiusmodi debitum actuum in eas exerceant requirunt, a Deo, ut pote ipsi indignas & impossibiles esse relegandas: ut contra haec tenent asserentes ostendimus, solumque contendunt Patres contra affirmatiui Doctores, qui omnes debiti solutio ad actui rationem habentes de iustitia Dei vniuersum disputant; uti, & nos quaestione 1. certamen 2. de legali speciali, & quaestione secunda, & tertia de commutatiua & distributiua bonorum: ceterum, & iustitiam strictam vniuersum, & tres totidem similes commutatiua & distributiua solum passuum in eo, & ex quo ab altero eiusque iure exerceantur, ac in nos ingenuitate potius, quam ingenij acutiae habemus, inuenimus, & fundamus species, non eas in Deo sunt. Dixi autem similes species, non easdem quia iuxta adinuentum hoc nostrum iustitiam strictae ac propriae genus diuisione prima immutata, in aliamque debitum actuum requirit & in aliam, quae